

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remiss – Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerat förslag Betänkande Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8).

Region Jönköpings län är positiva till förslagen i utredningen som innebär en förnyad livsmedelsberedskap som bygger på dagens förutsättningar och tar höjd för morgondagens utmaningar.

Utredningen föreslår att det sätts mål för livsmedelsberedskapen som förs in i en ny lag ”Lagen om livsmedelsberedskap”. Livsmedelsverket föreslås följa upp Livsmedelsberedskapen. De samhällsviktiga funktioner som inkluderas i livsmedelsberedskap är primärproduktion, livsmedelstillverkning, livsmedelsdistribution, måltidsverksamhet, livsmedelssäkerhet, djurhälsa och djurskydd, samt utrikeshandel. Region Jönköpings län berörs främst av måltidsverksamheten men indirekt också av flera av de andra delarna.

Region Jönköpings län tillstyrker de förslag som lyfts fram i utredningen med tillhörande synpunkter i yttrandet.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings län är generellt positiva till förslagen i utredningen Betänkande Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8).

Region Jönköpings län har följande synpunkter på innehållet i Betänkande Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8).

Region Jönköpings län anser att utredningen i sin helhet är omfattande och lyfter de viktigaste delarna som behövs för en väl fungerande livsmedelsberedskap. Det är positivt att utredningen sett till hela livsmedelssystemet och valt ut de delar som ska inkluderas i livsmedelsberedskapen. Dock framgår det inte tillräckligt tydligt vad som är Regionernas ansvar. Det går att knyta an Regionernas ansvar

till flera delar men Region Jönköpings län vill lyfta upp att detta kan tydliggöras ytterligare.

Mål och ny lag ”Lagen om livsmedelsberedskap”

Region Jönköpings län anser det positivt att det införs en ny lag där målet för livsmedelsberedskap förs in och att Livsmedelsverket får ansvar för att följa upp Livsmedelsberedskapen. Det är också positivt att det läggs fokus på vilka åtgärder som behöver göras för att klara av framtida kriser som en viktig förberedelse för att kunna hantera höjd beredskap och ytterst krig. Vidare ses livsmedelsberedskapen som en grundläggande del av totalförsvaret vilket Region Jönköpings län anser vara av stor vikt för en god försörjningsberedskap.

Region Jönköpings län ser behov av förtydligande kring olika begrepp som används som till exempel ”över tid”, ”nödvändiga livsmedel” och ”på kortare sikt”.

I den nya lagen framgår hur kommunerna ska planera för hur livsmedel ska distribueras under kris. Region Jönköpings län anser att det vore bra med ett förtydligande kring huruvida kommunerna även kommer bistå regionerna med distribution av livsmedel vid kris samt hur de som bedriver offentliga måltider kan samverka vid kris.

Befolkningens behov

Region Jönköpings län anser det positivt att utredningen trycker på vikten av att förbereda befolkningen på att klara sig själva en viss tid samt att öka kunskapen om tillgången till livsmedel i kristider.

Ett starkt lokalsamhälle skapar förutsättningar för den enskildes beredskap samtidigt som det krävs förberedelser och att människor samarbetar – något som uppmärksammas i utredningen. Utredningen föreslår insatser i syfte att förbereda befolkningen på situationer med livsmedelsbrist samt öka kunskapen om livsmedel.

Region Jönköpings län anser att det finns många goda erfarenheter, nätverk och samarbeten som har skapats inom ramen för arbetet med den nationella livsmedelsstrategin och framför att i de regionala livsmedelsstrategierna. Dessa borde användas i det långsiktiga arbetet med att skapa engagemang, involvera civilsamhället, regionala och lokala aktörer när det gäller att höja invånarnas kunskapsnivå kring förvaring/hantering/odling/förädling av livsmedel.

Måltidsverksamhet

Utredningen trycker på att staten, regioner och kommuner bör bedriva ett systematiskt arbete och kontinuitetsarbete i syfte att upprätthålla måltidsverksamheter även under allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen. Region Jönköpings län anser det vara av yttersta vikt att detta görs. Dock behöver

det förtydligas vilka förväntningar som finns på regionerna och vilket ansvar som åläggs dem.

Beredskapslagring

Region Jönköpings län tillstyrker förslagen om beredskapslagring.

Jordbruksverket ska ombesörja beredskapslagring av varor inom jordbruksområdet för att nödvändiga livsmedel ska kunna framställas.

Beredskapslagring av färdiga livsmedel kan utgöra en del av en förbättrad beredskap inom måltidsverksamhet. Spannmål för humankonsumtion kan ge utrymme för omställning av konsumtion och produktion. Beredskapslagring av vissa kritiska insatsvaror för växtodling ger flexibilitet.

Region Jönköpings län efterfrågar tydligare riktlinjer för vilka livsmedel som bör lagras samt för hur lång tid regionerna bör ha omsättningslager samt eventuellt beredskapslager.

Livsmedelsberedskapsråd

Utredningen föreslår att ett nationellt livsmedelsberedskapsråd inrättas. Region Jönköpings län anser att det är ett viktigt förslag men föreslår också att det inrättas regionala råd för aktörsgemensam samordning och inriktning på regional nivå.

Jordbruket

I utredningen nämns att regeringen inte tagit ställning till förslagen från tidigare utredning om fossiloberoende jordbruk om åtgärder och styrmedel för att stödja en utveckling mot ett fossiloberoende jordbruk. Utredningens slutsats var att utgångspunkten för en ny livsmedelsberedskapspolitik bör vara omställning till fossilfritt jordbruk där fossilbaserade insatsmedel ersätts av inhemskt producerade alternativ.

Region Jönköpings län anser att det är av stor vikt för det fortsatta arbetet med uppbyggandet av den nationella livsmedelsberedskapen att ta tillvara på tidigare utrednings föreslagna åtgärder och styrmedel. En högre produktion och användning av inhemska biodrivmedel framställda genom råvaror och restprodukter från jordbruk, skogsbruk och annan biobaserad produktion skulle bidra till att minska importberoende av fossila bränslen, stärkt livsmedelsberedskap och även bidra till miljö- och klimatmålen uppfyllelse.

I Jönköpings län finns många mjölk- och köttproducerande gårdar där möjligheterna att framställa t.ex. biogas från gödsel och andra restprodukter/avfall från livsmedelskedjan skapar ett cirkulärt kretslopp som minskar känsligheten för störningar och möjliggör självförsörjning på gårdar eller större anläggningar som kan förse t.ex. transportsektorn med drivmedel.

Region Jönköpings län vill därför föreslå en analys av hur och vilka insatsmedel som skulle kunna produceras på nationell nivå, stimulansåtgärder samt hur Sverige skulle kunna samarbeta med andra länder inom EU för att koordinera

åtgärder och motverka allvarliga störningar i kritisk infrastruktur som livsmedelssystemet är beroende av.

Forskning och innovation

I utredningen påtalas vikten av att forskning och innovation inom livsmedelssystemet behöver stärkas, något som Region Jönköpings län instämmer i. Innovationer i hela livsmedelssystemet behöver stimuleras dels för att stärka livsmedelsberedskapen, dels för att uppnå klimat- och miljömål. Utredningen föreslår också mer resurser till det Nationella forskningsprogrammet för livsmedel. Region Jönköpings län vill uppmärksamma behovet av större offentliga satsningar på livsmedelsinnovation och forskning som stärker och utvecklar hela livsmedelssystemet, som svarar mot näringens behov och når ut till alla företag oavsett storlek eller geografi.

Avslutningsvis lyfter Region Jönköpings län upp vikten av att olika aktörer i samhället tillsammans får förutsättningar att bidra till att säkerställa livsmedelsförsörjningen så att den inre marknaden och handeln stärks. Olika aktörer behöver olika stöd för att på bästa sätt kunna bidra. Det behövs både stöd, vägledning, riktlinjer, finansiering med mera.

Rachel De Basso
Regionstyrelsens ordförande

Jane Ydman
Regiondirektör